

**МЕСТО И УЛОГА ПОРОДИЦЕ У ДРУШТВУ,
С ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА ЕКОНОМСКУ, ВАСПИТНУ И РЕЛИГИЈСКУ
ФУНКЦИЈУ**

Доц. ДР ДРАГАН РАДИШИЋ
ФАКУЛТЕТ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗАШТИТУ БАЊА ЛУКА

Апстракт: Кроз рад се жели указати на незамењиву улогу породице у друштву. Исто тако, рад има за циљ да допринесе реafirмацији породице у друштву и укаже на њене најзначајније функције, економску, васпитну и религијску. Поред тога, сагледаћемо виђење породице у будућности и њене перспективе.

Кључне ријечи: Породица, економика, васпитање, религија, будућност

УВОД

“Све сретне породице налик су једна на другу, свака несретна, несретна је на свој начин.”

Лав Николајевич Толстој

“Ви не бирате своју породицу. Она је Божји дар вама, као што сте и ви њима.”

Desmond Tutu

Породица или фамилија (латински: *familia*) у биолошкој научној класификацији, представља таксономски ранг између реда и рода. Породица обично укључује више родова, а више породица чини ред.

Породица је основна социјална група у друштву, и обично се састоји од једног или два родитеља и њихове деце. Породица је и група људи који деле заједничке вредности и имају заједничке циљеве, и обично живе у истој кући, стану, пребивалишту. Сви чланови домаћинства који су под једним кровом су породица. То је и група људи који имају заједничке претке, заједничко порекло.

Породица је незамењива средина у којој се човек формира као личност, у којој живи задовољавајући неке од својих најбитнијих потреба које се само у породици и могу да задовоље. Породица је специфична био-социјална заједница људи. Она има веома значајну улогу у развоју човека, али не само човека него и друштва уопште. Породица је посредник између друштва и појединца, али породица врши више функција од било које друштвене групе. Настанак неке друштвене групе има за циљ да се нека радња обави и таква група постоји док постоје и потребе,

што значи да након престанка потреба таква група може да се расформира. Формирањем породице човек као социјално биће доживљава на тај начин што његов живот има сасвим другачији смисао битисања када више није сам него поред њега постоји његов брачни друг, деца.

Реч „породица“ данас се односи на различите појмове. У најширем смислу то је „нераздвојна целина особа повезаних браком или усвајањем“ или „рађање појединца који наслеђују један другог“ – што значи, „лоза“, „род“, „династија“. У ужем смислу реч породица значи „родбинско повезане особе које живе под истим кровом“ – или још уже „оца, мајку и децу“.

Модерна породица је резултат свеопште индустријализације друштва, која је најпре захватила западноевропске земље, а потом се проширила на велики део савременог друштва. Од производне породице се трансформисала у потрошачку друштвену групу. Постоје различите дефиниције породице али професионалцима у Породичном саветовалишту најближа је она којом се породица дефинише као „заједница од најмање три генерације живих сродника који су везани емоционалним, психолошким, историјским, економским и законским везама“. Без обзира на структуру и тип породице у којој живимо, промене начина везивања чланова, те све чешће кохабитацијске заједнице, за породицу су увек „везани снови сваког човека о љубави, интимности, стабилности, сигурности и заштићености, али и страхови од напуштања, губитка и неуспеха.

ПОЈАМ ПОРОДИЦЕ

Породица је специфична друштвена група која се хисторијски мењала и развијала, у којој се преплићу друштвено – економски, биолошки и психички чиниоци. Биолошки карактер породице је један од основних обележја. Оно обухвата две врсте међусобно повезаних али различитих односа у којима се прожимају биолошки, психолошки и друштвени елементи: задовољавање полног нагона и емотивних потреба људи, рађање и подизање деце. Иако ове категорије се могу одвијати и изван породице, оно се највећим делом одвија у породици.

Иако нам се чини да о породици углавном скоро све знамо, њено научно проучавање није нимало лако, тако да у овој области постоји низ нерашчишћених питања и проблема – почев од историјског развоја породице, преко њене структуре и функција, односа према глобалном друштву, унутрашњих односа и динамике. Сложеност породице као посебне друштвене групе и тешкоће које се јављају у њеном проучавању изискује сарадњу векликог броја наука, како природних тако и друштвених.

Традиционална или модерна породица

Традиционална или модерна породица у (Србији, БиХ) била је изразито патријархална. Овакву породицу према Косовићу (1987) карактерише економска функција са строгим и јасним поделом рада у којој је најстарија мушка особа била у изузетно привилегованом положају, док је жена имала најнижи ранг што је подразумевало обављање најтежих послова. Положај жене био је додатно отежан бројним порођајима и чињеницом да је она била у економски зависном положају. Мноштво промена довело је до смањења економске функције породице која је постала значајна за лично функционисање појединца.

Породица данас, налази се у процесу транзиције од традиционалне ка савременој породици. Отац више није једини хранитељ, а запослењем жене проширене су њене примарне улоге супруге, мајке и домаћице. Жена је постала значајна носитељица економске стабилности у породици, што захтева прераспделу одговорности и обавеза. Мењају се и очекивања мушкарца и жене. Жена жели

постићи равноправност, а мушкарац настоји задржати позицију ауторитета. У околностима слабљења патријархалне структуре породице дошло је и до промене начина функционисања породичних система, смањења породичне кохезије и повећања степена индивидуализације чланова, те промене начина обављања родитељских улога. Границе између субсистема родитеља и деце се бришу. Либерални начин одгоја промовира самосталност и самопоуздање детета, а доводи до тога да деца преузимају моћ у процесу доношења одлука. Смањен број деце у породици омогућио је да се степен улагања различитих ресурса у децу повећа, те да највећа преокупација родитеља постане улагање у постизање успешности деце, док су поштовање, солидарност као и друге моралне вредности постале мање важне.

Системско разумевање породице

Системско разумевање породице : „Породично саветовалиште преферирамо системски приступ у раду са породицом који нам помаже да разумемо да је породица организована, трајна, самообнављајућа целина са мењајућим обрасцима понашања, те да је она много више од једноставног збира њених чланова, што значи да промене у једном делу система обликују читав породични систем. Према Goldner-Vukov, (1988) свака породица има структуру, хијерархијски је организована и омеђена психолошким границама преко којих комуницира са другим системима. Пропустљивост породичних граница одређује начин на који породица допушта промене. Ове границе могу бити дифузне (превише отворене), ригидне (превише затворене) и полупропусне. Породични системи који су омеђени полупропусним породичним границама имају капацитет да негују наслеђене културе, а истовремено су осетљиве и на стечене културе. Оне прихватају промене које им омогућавају развој без угрожавања породичног идентитета. Овакве границе обезбеђују функционалност породичног система. Током нашег рада учили смо да свака породица има специфичан језик којим се споразумева, односно посебан начин на који се одвија вербална и невербална комуникација. Породице негују своје специфичне обичаје. То су конкретне форме којима се дефинише начин и време окупљања породице, те начин одржавања породичних веза и изражавања емоционалне присутности. Такође, породице имају своје митове. То су приче о значајним члановима породице које помажу у превазилажењу тешких ситуација. Ове приче се такођер преносе и имају функцију задржавања непромењивости. У раду са породицама откривамо да већина породица има искуства која чува као породичне тајне. То су забрањене теме које прати осећање стида и кривње, а везане су за: инцест, самоубиство члана породице, ванбрачно дете, криминалне активности, специфичне болести итд. Овакве теме временом могу бити доживљене као опасност и као такве бивају снажан организатор породичног живота. У процесу пружања подршке породици увиђамо да све породице имају правила којима се обликује динамика унутар породичних односа и начин мишљења поколења. Мишљења се трансгенерацијски преносе и додатно учвршћују. На овај начин обликују се специфичне културне вредности којима су одређена важна питања попут оних ко чини породицу, време уласка у брак, стварање потомства, начин одгоја деце и уверења шта се сматра прихватљивим понашањем. Као и сваки други систем, породица настоји задржати непромењивост (homeostazu) јер је излагање новим, неочекиваним ситуацијама извор стреса. Истовремено, породица на путу свог развоја мора испунити задатке који произилазе из одређених развојних фаза, што само по себи представља промену. У раду са породицама ми се не питамо зашто него када је проблем настао. То нам помаже да разумемо да ли је проблем развојног карактера или се ради о неразвојној кризи у породици.

Животни циклус породице

Породица је систем који функционише као живи организам који расте и развија се кроз време. На том путу породица прође кроз осам развојних фаза које се одређују према узрасту најстаријег детета у породици. У свакој фази породица мора одговорити на одређене задатке и прилагодити се новим животним околностима. У свакој транзицијској тачки, преласка из једне у другу развојну

фазу, преиспитује се функционалност породичних односа из претходног периода. Развојне фазе животног циклуса породице су: 1. почетна породица 2. породица са сасвим малим дететом 3. породица са предшколским дететом 4. породица са школским дететом 5. породица са адолесцентом 6. одлазак деце од родитеља 7. постродитељска породица 8. остарела породица

Процес испуњавања задатака на које породица мора да одговори праћен је низом промена и очекиваних потешкоћа као што су: проблеми везани за прераспodelу одговорности и обавеза у породици, проблеми недовољног уважавања различитости и немогућност формирања породичних граница, те конфликти који прате процес успоставе породичних правила. У време када партнери постају родитељи јавља се неспремност за прихватање родитељске улоге, конфликти око преузимања одговорности као и отвореност граница у односу на породице порекла. У породици у којој је најстарије дете кренуло у школу јављају се потешкоће везане за учење и понашање детета, школска фобија и сл. У позадини ових проблема најчешће су неразрешени родитељски или брачни конфликти. Све фазе носе са собом изазове, али се време адолесценције најстаријег детета у породици сматра најбурнијим периодом на путу развоја једне породице. Уколико породица нема развијен капацитет за промене суочава се са проблемом конфликта на релацији адолесцент-родитељи. Проблеми одложене сепарације младих од родитеља, несигурности и страх од самосталности најчешће се јављају у фази када деца напуштају породицу. Током дугог низа година основна преокупација партнера је одгој њихове деце. Потешкоће са којима се породица суочава у обављају родитељских улога, као једне од основних функција породице, помера партнерство у други план па се одласком деце из породице партнери суочавају са потребом поновног међусобног прилагођавања новонасталим условима живота, за које су карактеристични промена начина комуникације и регулисање блискости и дистанце у односу, што често резултира конфликтима, а неретко и разводом.

Родитељство - основна функција породице

На мотивацију за родитељство, односно потребу, жељу и одлуку за добивање деце, утичу биолошки, психолошки и социјални фактори. Lacković-Grgin i Vitez (1997) наводе да су идентификовани фактори мотивације за доношење одлуке да се постане родитељ: потврђивање селфа, продужење породичне лозе, очување стабилности брака и патриотизам. Доживљај родитељства овиси о spolu, доби родитеља и деце, квалитетних партнерских односа, способности добре организације породице, те друштвеној атмосфери и времену у којем се деца одгајају, што потврђују и резултати истраживања (Cox, Paley, Burchinal, Payne, 1999). Најважнија функција породице је нега потомака, а претпоставка за адекватно обављање родитељских улога је трајна партнерска релација. Према Lacković-Grgin (2010.) родитељско понашање овиси о начину на који родитељи парципирају своју улогу. Адаптација на родитељске улоге и одговорност која из њих произилази је изузетно стресна. Овај процес праћен је неразумевашем и различитим дилемама партнера, који су узроковани недостатком сна, повећањем обавеза у домаћинству, умором и незадовољством. Адекватним обављањем родитељских улога обезбеђује се формирање личности сваког појединца, док неадекватно родитељство оставља дугорочне и несагледиве последице по појединца и начин функционирања породице у друштвеној заједници. Уколико изостане међусобно разумевање и подршка родитељског пара, ако родитељи немају капацитет за постизање договора о начину реализовања родитељских улога и немају развијене вештине разрешавања конфликтних ситуација, то ће значајно одредити начин реализације родитељских улога и обликовати атмосферу у којој деца стичу прва искуства о значајним аспектима породичног живота. Колико год се трудили да дете не види и не чује расправе родитеља, оно увек осети њихово незадовољство, тугу, разочарење и несретност, што доводи до прелевања проблема са нивоа партнерства на цели породични систем. Квалитет односа у породици и адекватно понашање родитеља су најзначајнији фактори који утичу на формирање личних особина и развој потенцијала деце. „Целовита породица и њени емоционално и социјално блиски односи помажу развоју дјетета, његовом задовољству и самопоуздању, те поверењу према околини, док чак и најмање нарушена

повезаност представља озбиљне проблеме у позитивно одгојном деловању породице“ (Previšić, 2003). Према Ferić (2002) фактори ризика који доводе до поремећаја у понашању детета су: конфликти у породици, насиље у породици, честе стресне ситуације, недоследност у успостави дисциплине детета, нереална очекивања родитеља, недостатак подршке, те социјална изолација породице. Заштитни фактори који потичу адекватан раст и развој деце су: подржавајућа породична атмосфера, осећај блискости и топлине, јасно дефинисане породичне улоге, функционални односи родитељског пара, способност прихватања промена, адекватно проведено заједничко вријеме, отворена и јасна комуникација, оптималан социоекономски статус породице, те мрежа подршке као и личне особине чланова породице. Највећи изазов за родитељство и тест функционалности породичних односа је време адолесценције детета у породици. Адолесценција је развојни процес којег прате бројне психофизичке промене младе особе, а које карактерише потреба за већим степеном самосталности и прихватања нових вредности адолесцента изван породице при чему се тестирају границе породичног система и ауторитет родитеља. У време адолесценције јавља се побуна против родитеља којом адолесценти развијају властити идентитет што може постати проблем, а најчешће је наставак ранијих емоционалних и развојних потешкоћа које нису адекватно решаване. Можемо закључити да је родитељство веома одговоран и комплексан задатак, те да не постоји идеалан родитељ који је у сваком тренутку обављао своју улогу доследно и фокусирано на дете. Стога је важно истаћи да се родитељске компетенције требају континуирано развијати, јер знања о начину обављања родитељских улога, која смо стекли у породицама порекла, нису довољна за њихову реализацију у времену интензивних друштвених и унутарпородичних промена.

ЕКОНОМСКА ФУНКЦИЈА

У савременој породици дошло је до значајнијег преображаја економске функције , где нема средстава за производњу , где понекад само она поседује кућу за становање и башту. Зависи искључиво од плате и зараде ван породице. Она није више „заједница произвођача“ као патријархална породица већ је готово искључиво потрошачка (конзумна) јединица.

Рад ван куће упућује оба супружника на одвојене животне средине а често и на одвојене породичне буџете, деца већи део дана проводе у школи , вртићима где добијају један оброк. Приходи породице имају значајну улогу у њеној стабилности , а тежња породице усмерена ка порасту животног стандарда. Привређивање породице није натурална, већ новчано, није сезонски већ месечно, тај породични месечни буџет се планира и води рачуна о приходима и расходима , настоје се да се они што економичније искористе. Треба истаћи да штедња, игра важну улогу у стварању осећаја породичне сигурности.

Висина прихода породице служи као обилежје друштвене вредности и њеног угледа у друштву.

У САД-у води се рачуна о спољним обележјима материјалног стања, избор куће, ауа, избор продавница у којима се снабдева породица, док у Француској 1958.и 1959. године спроведен систем опорезивања. Врши се механизација послова у домаћинству што знатно скраћује време обављања домаћих послова. Врши се подела соба између свих чланова породице без обзира на пол и узраст , многе функције преносе се на индустрију , припрема хране , прање, пеглање , припремање зимнице. Изчезавање кућних послова не доводи до еманципације жена већ и деце нарочито женске, идеал породице није имање, колико квалификација , знање и стручно образовање. Остваривањем самосталности, деца такођер могу имати своју имовину , зарађену или добивену на други начин и њоме располагати.

Док у патријархалној породици издаци за исхрану се сматрају најважнијим елементом потрошње али у демократској се однос битно мења , са порастом прихода расту и други породични издаци што на стан и издржавање стана, набавка покућанства и намештаја, знатни су и трошкови комуналија као и за личну хигијену нарочито женских чланова за гардеробом, затим биоскоп,

позориште и издаци за рекреацију и забаву , годишњи одмор такођер, расту потребе деце за одређеним видом забаве, литературе, технологије.

У целини стабилност савремене демократске породице зависи од економске и политичке стабилности капиталистичког друштва . У том смислу се породица социјализује (зависи од друштва као целине) и ради тога држава мора да јој обезбеди извесне накнаде за њену стабилност , помоћ у запослења, здравствену заштиту, пензијско осигурање, породичне додатке.

ВАСПИТНА ФУНКЦИЈА

Васпитна функција у савременој породици подељена је између породице и државе , али још увек је велики значај породице у васпитању деце. Деца од родитеља не примају само љубав и нежност већ и поглед на свет, начин живота, поред осталог родитељи имају улогу васпитача и дисциплинарног старешине.

Они теже да се њихова деца понашају по нормама које су они усвојили . Ако деца тако поступају каже се да су односи у породици хармонични и да је породица уравнотежена. Међутим ако родитељи и деца се не придржавају истих моралних вредности, норми тада породични систем није добро интегрисан и долази до понашања појединих чланова породице насупрот очекиваног, ово понашање се може претворити у девијантно понашање.

Ако дође до овог стадија, породици је тада потребна интервенција државе ради заштите интереса деце. Породично васпитање може бити конзервативније или неправилније од друштвеног и обрнуто. То такођер може довести до девијације па и деликвентног понашања ако се дете не снађе у двоструком положају. У сваком смислу тај дуализам оставља дубоке трагове у његовој души . После другог светског рата расте деликвенција омладине у целој свету па се она чак опажа и у социјалистичким земљама. Она је поред наведеног последица претежно губљења перспективе у животу. Запушта се и комплекс мање вредности код деце имућних родитеља и високих стручњака док код радничке омладине се види тежња да се прескочи друштвени положај или више класе. Образовање се стиче у школама од најнижих до највиших. Када су изграђени високи морални принципи и у области брака и породице, временом је почело да се учвршћује уверење да је област породичног живота аутономна, приватна област сваког човека.

Најимућнији грађани обично шаљу своју децу у посебне колеџе где добијају систематско образовање и што шире квалификације.

Међутим питање се не поставља да ли породица треба или не треба да врши васпитно-одгојну функцију , већ да ли она под садашњим околностима то може и у којој мери. При томе треба поћи од чињенице да наш просветни систем није задовољавајући. С једне стране родитељи због заузетости и незњања нису у објективној могућности да довољно васпитају и утичу на децу. Ту функцију не врши довољно ни школа због њене претежне оријентације на образовну функцију деце. Наизад друштво није преузело на себе обавезу да организује и усмерава рад , дружење , слободно време , игру, забаву и разоноду предшколске и школске деце и омладине.

РЕЛИГИЈСКА ФУНКЦИЈА

Верска, обичајна и културна традиција су трајни пратилац породице и брака . На њиховим основама и гледиштима успостављене су моралне норме, обичаји али и законодавство. Религија на себи својствен начин успоставља критерије допуштености брака , гледишта на верност, прељубу, раставу брака, односе према деци, деце према родитељима , права наследства имовине.

Религија је првобитан поглед на свет примитивних народа. Током дуге историје човјечанства разне религије су сматране за своју важност да примитивном човеку да објашњење о породици и суштини породичних и брачних односа.

Брак је у Старом Риму кроз историју сматран неформалном лаичком установом, породица у почетку почива на верском културном доживљају предака. Само она породица која посвећује довољну пажњу својим прецима, која их не скрнави не вршењем обреда и не поштивањем њихових успомена ужива углед и уважавање. Ова религија је прописивала и врло строг морал, прељуба жене сматрала се највећим злочином који се кажњавао смртном казном јер је постојала опасност да жена тиме уведе у дом туђинца чиме би била прекинута веза између предака и потомака и огњиште било угашено, прописивало је апсолутну покорност жене и деце шефу породице. Хришћанство и његове три варијанте: православна, католичка и протестанска и друге религије су успеле да породици наметну одређене верске и мистичне функције веровања. Црквени ритуал при склапању брака при крштењу деце, сахрани, верски обреди представљају форме у којима се испољавало и данас испољава религиозно-мистична функција породице.

Иначе ова религије су проповедале неједнакост и апсолутну покорност жене и деце оцу породице. Тако је хришћанство бар на почетку имало у целини негативан став према породици и браку, позивајући људе да се одричу, овоземаљских задовољстава тј. да се уздрже од полних односа, само на тај начин према овој религији човјек постиже потпуну савршеност и приближава се тако Богу.

Доказано је да је породица која се заједно моли веома сложна. Нарочито ако научимо, како је ред и у Цркви, да опростимо једни другима пре него што се помолимо и одемо на спавање и кажемо: „Опрости ми, погрешо сам!“ – и тек тада одемо на починак. Тада наш породични дом и није дом, он постаје небо, то је заиста нешто најлепше – рај! Када породицу мучи раздор, дом се претвара у пакао и то је страшно. И немојте да мислите да деца то не разумеју: она имају озбиљну интуицију.

Данас тај свети чин брачног живота претварају у разврат, на основу њега праве рекламе, снимке које продају. Најсветији акт стварања човека претворили су у одвратан призор, који може да се изврши где било...

Вишечлана породица чувеног руског песника Лава Толстоја

Протојереј Јован Осјак, (Русија) са 18 чланова породице

ПОРОДИЦА У БУДУЋНОСТИ

Породица у блиској будућности неће се битно разликовати од садашње наше породице, бар не по спољном изгледу. Ипак у периоду у којем настаје припремаће се услови за неке битне промене у структури а нарочито у односу породице и друштва, те међусобних односа појединих чланова породице. У првом реду знатно ће се повећати материјално богатство и животни стандард. Футуристи предвиђају изразиту хомогенизацију друштва, све више ће нестајати разлике између пољопривредних и индустријских структура између градског и сеоског становништва, између заосталих и развијених подручја, између патријархалног и демократског начина живота.

Увећавања градског становништва пораст урбане културе, велика разуђеност градског начина живота створиће постепено императивну потребу развоју не пољопривредних делатности, услужних служби, сервиса за домаћинство, механизацију послова, многовећи развој педагошких и социјалних установа.

Биолошко репродуктивна функција и даље ће бити једна од најзначајнијих, људи ће и даље имати потребу да задовољавају свој биолошки инстинкт за продужењем врсте, породица ће планирати број деце, у великој мери бит ће изражено средство против зачећа при томе остаје питање да ли ће и даље опадати морталитет.

Економска функција претрпеће највеће промене, производња ће постепено изаћи из породичних оквира, порашће још већи значај друштвене потрошње, другим речима економска функција ће се свести на најмању меру чиме би функција породице временом престала да буде потрошачка заједница односно економска заједница.

Уместо породичне заштите прошириват ће се облици друштвене заштите породице и њених чланова док ће се неки дуго задржавати кући, правно – имовинску заштиту (издражавање и наслеђивање) неће се зависити од помоћи и заштите породице већ друштвеном заједницом.

Битно је напоменути да од свих функција породице највише ће се задржати морално-васпитна функција. Она ће остати центар, језгро које ће најуспешније омогућити социјализацију личности, истовремено ће јачати утицај друштвеног васпитања деце и омладине.

Утицај породице биће посебне врсте, она би требала да буде резервоар љубави, личне среће, топлине, срећног детињства и у томе ће породица бити и остати незамењива и само ова функција биће довољна да оправда постојање у будућности.

С великом забринутошћу, – видимо како се појачава притисак на традиционалну институцију породице у многим земљама. Сама идеја породичног живота се често дискредитује у јавном простору, на страницама модних часописа, на друштвеним мрежама које наглашавају то да породични живот наводно снижава ниво комфора и потрошње. Предлаже нам се да породицу као колевку живота заменимо новим репродуктивним технологијама. Дошло је време да реагујемо на ове изазове. Породици је потребна комплексна заштита, укључујући и јавни простор и најшира подршка народа и државе.

Наши преци су могли да преносе породичне вредности са оца на сина, са мајке на кћерку. У томе им је помагало задружно устројство живота. Родитељ говорећи детету о браку и породицу није имао конкуренцију ставова који продиру кроз све и који су данас присутни у такозваној популарној култури. Ми данас живимо у условима потпуне информационе отворености и непрестане борбе идеја, а то значи опадање значаја сваког ауторитета.

Практично није могуће заштити генерацију која расте од такозване слободне љубави. Укључите телевизор, одете у биоскоп – ова тема је свуда прилично живописно приказана, што несумњиво утиче на свест, на разум и на душевно стање омладине. Али наравно, можемо да учимо како да се свему томе супротставимо и како да речју и искуством демантујемо лажна обећања која младим људима даје популарна култура која отворено изјављује да су традиционалне представе о породичним вредностима заостале.

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

За успостављање функционалних односа у породици најодговорнији су родитељи, а функционално партнерство је кључ доброг родитељства. Једино јак родитељски савез и усаглашени одгојни стилови могу обезбедити предувјете за квалитетно родитељство. Иако је родитељство захтевна, комплексна и веома одговорна улога од које овиси будућност детета ипак треба нагласити да је задовољство које произилази из адекватно реализоване родитељске улоге немерљиво што потврђују резултати истраживања (Nelson i sar. 2013) која говоре у прилог чињеници да се у просеку родитељи свакодневно осећају боље од особа које нису остварене у овој улози, те да родитељи налазе много више задовољства у бризи о својој деци, него у осталим активностима. „Родитељство је путовање које ће трајати до краја нашег живота. На свакој станици тог пута наићи ћемо на препреке, замке, искушења. Жеља да у свему заштитимо дете само је један од изазова. А како би на том путу имали што више радости, испуњења и обостраног задовољства, увек требамо имати на уму крајње одредиште: своје одрасло дете“(Jelena Holcer).

ЛИТЕРАТУРА:

1. Брајша-Џганец, А. (2002), Родитељске метаемоције и социјално-емоционални развој дјецe, Докторска дисертација, Загреб,
2. Бобић, М. (2003), Прекомпоновање брака, партнерства и породице у савременим друштвима, Прегледни чланак, Београд
3. Cowan CP, Cowan PA. (1992), When partners become parents: The big life change for couples, Basicbooks, New York.
4. Cox MJ, Paley B, Burchinal M, Payne CC. (1999), Marital perceptions and interactions across the transition to parenthood, Journal of Marriage and the Family. ;61:611–625
5. Екермен, В.Н. (1987), Психодинамика породичног живота, НИО „Побједа“, Подгорица
6. Ферић, М. (2002б), Комуникација у обитељи као чимбеник заштите и ризика за развој поремећаја у понашању адолесцената, Едукацијско-рехабилитацијски факултет Свеучилишта Загреб
7. Милић, А., Томановић, С., Љубичић, М., Секулић, Н., Бобић, Н., Милетић-Степановић, В., Станојевић, Д.(2010), „Време породица“ - социолошка студија о породичној трансформацији у савременој Србији, Београд. 19. Милојковић, М., Срна, Ј., Мићовић, Р., (1997), Породична терапија, Београд.
8. Николић, С. (1996), Основе обитељске терапије, Медицинска наклада, Загреб

**THE PLACE AND ROLE OF THE FAMILY IN SOCIETY,
WITH SPECIAL REFERENCE TO ECONOMIC, EDUCATIONAL AND RELIGIOUS FUNCTION**

DRAGAN RADISIC, PhD

FACULTY OF SECURITY AND PROTECTION, BANJA LUKA

ABSTRACT: *The paper aims to point out the irreplaceable role of the family in society. Also, the paper aims to contribute to the reaffirmation of the family in society and point out its most important functions, economic, educational and religious. In addition, we will look at the vision of family in the future and its perspectives.*

KEY WORDS: *Family, economy, education (upbringing), religion, future*